

PUSZCZA (816) sb f

puszcza (813), **pustcza** (3); puszcza : pustcza *WróbŻółt* (7:3).

a *pochylone*.

sg N puszcza (34). ◇ G puszc(e)j (37), puszczy (7), puszcze (4); -y *Mącz*, *CzechEp*; -e *OpecŻyw*, *OstrEpit*, *WujNT*; -(e)j : -y : -e *Leop* (6:1), *SkarŻyw* (2:1), *BudBib* (3:3:1). ◇ D puszczy (5) *BibRadz* (4), *BudBib*, puszc(e)j (4) *Leop* (3), *GrabowSet*. ◇ A puszcza (167). ◇ I puszcza (11). ◇ L puszczy (456), puszczej (34), puszczyj (4); -ej *PudłFr*; -y : -ej : -yj *MurzNT* (1:-:4), *Leop* (24:29), *BibRadz* (35:2), *HistRzym* (3:1), *CzechRozm* (7:1); -ej (1), -(e)j (33). ◇ pl N puszcze (6). ◇ G puszc (4). ◇ A puszcze (16). ◇ I puszciami (2). ◇ L puszczach (23), puszczach (1); -ach : -ech *MurzNT* (1:1); -ach (13), -äch (6), -(a)ch (4); -ach *MurzNT*, *BielKron*, *ModrzBaz*, *KochPs*, *ReszList*, *GrabowSet* (2), *LatHar*, *WujNT*, *SapEpit* (2); -äch *LubPs*, *Leop*, *RejPos* (2), *RejZwierc*; -ach : -äch *StryjKron* (2:1). ◇ V puszcze (1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) i *XVIII w.*

1. Obszar niezamieszkaany lub rzadko zamieszkaany, pustkowie, odludzie; teren otwarty; (h)eremus *Murm*, *BartBydg*, *Mymer*², *Vulg*, *Mącz*, *Cn*; desertum *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Cn*; solitudo *Murm*, *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Cn*; solus locus *Mącz*, *Cn* (742) : *BierEz* P4; Oględáy iakotz ípratzowaníj na pułfczy na golé ziemi między robáki siedzátz odpoczywalij. *OpecŻyw* 28v; A gdy bylo blińko końtza pułfcze/ [św. Rodzina wracajác z Egiptu] nalezli Iána krzcijciela iuż na pułfczy pokutuiącego *OpecŻyw* 30v, 28v, 30v [2 r.], 31, 35 [2 r.], 47v (13); *Murm* 20; *HistJóz* A2; *BartBydg* 68; *TarDuch* A4v; *BielŻyw* 168; pan Criřtus ířam nauczel, yřz go nalefcz nyemamy na pułfczy abo na offobnym myeyfczu, alye tylko wřborze a wyednołczy kołczola íwyentego. *LibLeg* 8/133v; *Mymer*² 5; *RejPs* 148, 217v; *SeklWyzn* d2; A Maria Magdalena Czo byla ítarla kolana. Na pułfczy kiedy klekala Czeřto wniebo wřtepowala. *RejKup* i5v; *KromRozm I* F2; a on [Jezus] precz odchodzác/ na pułtiniách (marg) pułfczech (-) przebywał i modlił się. *MurzNT Luc* 5/16, k. 48v, *Matth* 1/12, 13, k. 166 *marg*, *Luc* 3/2, 7/24; *KromRozm II* d3v, n4, pv; *KromRozm III* E; *LubPs* O, R3; Niebiełka Reguła we Włofzech/ od niebiełkiego [...] Papieřa wezwaná nářtála: ktorá then Niebiełki Papieřz będąc pierwey ná pułtzy pułtelnikiem wymyřlił *KrowObr* 136, 49, 83v, 133v [2 r.]; *RejWiz* 131; Ale y z Gáddy zbiegli do Dawidá/ gdy řie chował po pułfczey/ męřowie bárzo duży *Leop* 1.Par 12/8, 2.Reg 15/28, 2.Par 26/10, *Iob* 38/26, *Ier* 9/2, *Mar* 1/4 (9); A řam [Eliasz] řzedł przez pułfczå cały dzień *BibRadz* 3.Reg 19/4, *Ps* 74/14, 102/7, *Eccli* 8/19, *Mar* 8/4; *Goski* A6; LAřa dwunařtego pánowanía Tyberiuřa Ceřarřa był Ian pořtem przed Pánem kařąc ná pułfczy Ewányelium *BielKron* 137; Luter řpułfczey przyřzedł *BielKron* 198 *marg*, 137, 138v, 144v, 158v, 198 (10); *KwiatKřiqř* F2; Philoermus, Latine amator solitudinis, solitarius, Miłofnik pułfczy/ ołobliwy. *Mącz* [297]d; Intervenientibus desertis, Gdys my pułfcze w pořzodku leřące nádyecháli. *Mącz* 483a, 8d, 107d, 379b, 401c, d, 476b; *OrzQuin* F4; y iáko iá [niewiařtę, figuralne przedstawienie Kořciola] Pan ná pułfczy/ to ieřt miedzy ludźmi pořtemi/ w beřpieczeńřtwie záchowác raczył *RejAp* BB4v, 59, 99, 100v [2 r.], 103v, 104 [2 r.] (18); Tedy friierka řpowiadála řie [...] iáko byla Ionářtę zdráđziła [...] / á iáko go zořtáwiła źwirřethom ná pułfczey *HistRzym* 64v, 28, 29v [2 r.], 63v; Co ieřt trciná czo řie chwieie ná pułfczy. *RejPos* 10v *marg*; Y iáko tu piřze Ewányeliřa řwięty/ iř řie [Jezus] vprzeymie dał ná to wieřć Duchowi s. na

pułzczą/ áby [...] *RejPos* 69v; Dwákróc Pan ná pułzczy karmił tłuźcze. *RejPos* 183 *marg*; Azáľ iednych Krucy ná pułzczách nie karmili? *RejPos* 218v; A pothym ono dzyeciátko [*Jan Chrzciel*] roľło á rozmnażáło ľie/ á potwirdzáne byľo przez Duchá űwięthego/ á byľo ná pułzczách áż do czáľu vkazánia űwego miedzy ludem Izráelĳkim. *RejPos* 296v, 8, 8v, 9v, 11, 13 (44); Czo ľie dziaľo onym űwięthym Prorokom/ [...] iáko ie ludzie przeľádowáli/ iáko ľie po pułzczách kryli *RejZwierc* 152v, 174v, 175, 197v, 204 [2 r.]; Co to wyľtępuie z pułzczy iáko sľupy dymu *BudBib Cant* 3/5; Wiodľ ie [*Bóg Izraelitów*] wirámi iáko konie w pułzczy *BudBib Is* 63/13; A ľam [*Elias*] ľie vdaľ w pułzczá *HistHel* C3; *BialKaz* F4; A choć byś teź y ná pułczá ábo miedzy ľkáły dla wwiárowánia ľie krzyżá y ludzi złych iść chćiaľ: tedybyś y táń poćiechy nie nálażľ *CzechRozm* 230v, 228, 230v [3 r.], 257v, **v, **2v; *KochOdpr* D2v; *Calag* 578b; Którzy po nieľwiádomych pułzczách ľye bľákalili/ Gdzie ľtopy ludzkiéy nie náydowáli *KochPs* 164; Antoni S. wdáleká ľię pułzczá vdaľ. *SkarŻyw* 57 *marg*; Ale S. Benedict [...] ná puľtyniá ľię/ ktorá Sublakus zowa/ ośń mil od Rzymu vdaľ. Ná drodze mnich ieden [...] podkawľy go wypytaľ ľię o iego S. myľli/ y zá proľbá iego/ zátaiwľy rzecz onę/ żywność ś. młodzińcowi ná pułzczá noľiľ. *SkarŻyw* 249; [*św. Izaak z Syrii*] nie dáľeko miáľtá ná pułzczá wyľzedwľy/ chaľupkę ľobie poľtawiľ. *SkarŻyw* 324; [*św. Romualdus*] proľiľ ľię v ľtárlźyich ná pułzczá: co mu ľacno pozwolili. *SkarŻyw* 570, 30, 34, 35, 50 [2 r.], 51 (35); iż náľy niektorzy bráćia [*tj. arianie*]/ opuľciwľy tľuľte grunty oyczyzn ľwych/ przenoľzá ľię ná piáľek ná pułzczá do Ráková. *CzechEp* 406, 190, 217; *KlonŻal* A3v; *ArtKanc* C16v; *Calep* 371a; *GrabowSet* F3v; Iezu poľtem czterdzieľci dni y czterdzieľci nocy ná pułzczy űwiátobliwie vtrudzony/ zmiľuy ľię náń náńi. *LatHar* 337, 167, 350, 463, 511, 536, 580, 684; Z tego ľłowá *Eremus*, to ieľt pułzcza/ názwáni ľá *Eremitae*; Puľtelnicy, ktorzy bogomyľny á ľurowy żywot wiodá ná pułzczy *WujNT* 11; Chriľtus pokutuiáć ná pułzczy/ y dľugo poľzczáć/ záľeciľ koľcioľowi ľwym przykľádem/ y poľt czterdzieľci dni/ y żywot puľtelniczy. *WujNT* 130; Y zánioľ mię [*anioľ św. Jana*] w duchu ná pułzczá. *WujNT Apoc* 17/3, *przedm* 33, *Matth* 3 *arg*, 3/1, s. 11 [3 r.], *Matth* 4 *arg* (36); Moyzeľ y Heliaľ [...] dla tego ná puľtych mieyľcách przemieľzkwiáli [...]: woleli wľyťki nędze ná pułzczy znoľić [...]: niźli modlitew ľwoich rozerwánie w mieľzkániu miedzy ludźmi ćierpieć. *SkarKaz* 609a, 160a, 419b, 577b [2 r.], 609a [2 r.], Ooooo; [Iáko teź z drugiey ľtrony nie iuż przyćzynę dawam zbyťkom/ obźárlťwu y żywotá roľpuľtnoľci/ ták iáko to doľyć niewľtydliwie przeciwnicy Iezuítowie zádaľwáć wiernym w Poľtillach ľwoich ľmieiá/ powiaďáiac że Ewanyelicy Doktorowie s pułzczey ná kthorey Ian mieľzkaľ/ wćzynili niepułzczá/ s pokármow iego przyľmáki *GrzegŻarnPos* 1582 621 (*Linde*)].

puszcza czego [= *gdzie*] (2): [*św. Antoni Padewski*] Poľłány ná pułzczá gory S. Páwľa. *SkarŻyw* 543 *marg*, 543.

puszcza czyja [= *gdzie ktoś przebywaľ*] (2): Pułzcza Ianowá y Pána Chriľtuľowá. *WujNT* 130 *marg*, 281.

W poľćczeniu z przymiotnikiem od nazwy [*zawsze puszcza + przymiotnik*] (2): [*św. Piotr de Maron*] Przemieľzkawľy pięć lat w oney pułzczy Murońkiey/ prágnáľ ieľcze więťľzego pokoiu y puľtyniey gľębľzey *SkarŻyw* 471; iż nam piáľek y pułzczá Rákowľká/ waľ Lubelľki/ y trćiny ná pięďzi z Lucyferem oddziela [*ks. Powodowski*] [...] to nas nic nie boli *CzechEp* 407.

W *połączeniach szeregowych* (8): a tak często na notz w pułczy/ w boru/ w lefie/ w polu odpoczywali [św. Rodzina uciekając do Egiptu]. *OpecŻyw* 28, 28, 30v; *BibRadz* 2.Cor 11/26; Wiemy bowiem z poštěpkow Páná Chriftołowych/ iż on często ná polu/ nád wodą/ ná pułczy/ y w do^{mv} vczył. *NiemObr* 22; po pułczách fię błákali [święci]/ po gorách po fkálách/ po iáfkiniách podziemnych *ReszList* 150; Dziwna opátrznóć Pánfka nád tymi/ ktorzy Páná Chriftofá ná pułczą/ ná wywołanie/ y do więzienia náfláduiá. *WujNT* 232, *Hebr* 11/38.

W *porównaniach* (5): Ták [tj. pustyniá] názywano tę kráinę w Iudá iż máło bylá ośiádlá/ gdzie tám Ian mieřkál práwie iáko w pułczy między onymi ludźmi niczemnymi [!]. *BibRadz* II 32b *marg*; *BielKron* 197v; *ModrzBaz* 31; *CzechEp* 153; Máią być kořcioły náłze iáko puřtynie/ w ktorzych ludźi nie mářz [...] (*marg*) W kořciele iáko ná pułczy. (-) *SkarKaz* 609a.

Wyrażenia: bibl. »głos wołającego, wołający na (a. w) puszczy; głos na puszczy« [o św. Janie Chrzcicielu lub w nawiązaniu do niego] = *vox clamantis in deserto* *Vulg, PolAnt* (15:15;1): *MurzNT Luc* 3/4; Tákowe flugi kořciofá Świętego/ tżáfem Duch Święty zowie [...] głořem nápuřtzy wołájącymi *KrowObr* 5; *Leop* *2v, *Mar* 1/3, *Ioann* 1/23; *BielKron* 137; A iefli kiedy tedy teraz trzebáby nam tego Ianá fwiętego/ á tego głořu ná pułczy wołájącego/ áby ná nas wołál [...] *RejPos* 9v, 11v [2 r.], 12v [3 r.], 180, 196v, 275v (13); Ian krzćiciel [...] rzekł: Iá krzćę wodą/ ále on krzći Duchem f. Iam iefł głos wołájący ná pułczy/ gotuycie drogę Pánu *RejPosRozpr* b4; Głos wołájącego w pułczy/ vprżátayćie drogę Iehowy *BudBib Is* 40/3; *CzechEp* 152, 153 *marg*, 154; *WujNT przedm* 32, *Matth* 3/3, *Mar* 1/3, *Luc* 3/4, s. 300, *Ioann* 1/23; Poczekay ář fię ná pułczy do ták wielkiego vrzędu przygotuiefz. Dopiero vřlyřyzł głos ná pułczy/ y vkařelř ludu wřzytkiemu báránká/ ktory ludzkie grzechy gładźi *SkarKaz* 577b.

»ostra puszcza« (1): [Jan Chrzciciel] odlączywřly fię od ludzi iefćce w fweé mlodořcij/ mieřkál w ofřre pułczy pořpolu z zwiěřęty. *OpecŻyw* 47v.

Szeregi: »puszcza abo gora« (1): Chrifus dla modlitwy chodził ná pułczą/ ábo ná gorę. *WujNT* Aaaaaav.

»las abo puszcza« (1): Ale ftáło się iákom powiedźiál/ nieináczye iedno iáko w leřie/ ábo ná pułczy [in silva, vel in deserto]: gdzie řadnego cřłowieká/ řadnego Przełożonego niemářz. *ModrzBaz* 31.

»puszcza, (i) piasek« (2): Abo iákoby fię to tám bez wiadomořci I.M. dźiac w pułczy y ná piáku miáło? *CzechEp* 406, 406.

Przen (29) : *OpecŻyw* 182v; Wtore [spořród zwiěřzt – symboli] oblicze znáczy Márká/ v ktorego głos Lwá ná pułczy ryczącego bywa flyřfan *Leop* *2v.

a) *O heretykach spotykających się potajemnie* (4) : *Oto ná pułczy* [*Matth* 24/26].) Pułcze y zámknienia znácy ćiemne y táiemne y pokátne řchadzki y zbory odřczepieńcow. *WujNT* 104, 104 [2 r.], Yyyyy4.

b) *Świat doczesny – siedlisko zła* (23) : *RejPos* 70v, 71, 103, 141, 184v, 186, 210; Y kiedyř tego błędliwego wieku/ Pułczye błotney řtrářliwy Dam tył: fkąd biežeć cřłeku Zá tobą fię chce/ o wodzu řyczliwy *GrabowSet* Q4v; A gdyř tá [dusza ludzka]/ iák owieczká/ Pokorna/ peřna wřzelákiey prořtoty/ W pułczy/ gdzie trwogi mieřkáiá z kłopoty/ Krzyczy *GrabowSet* T.

Wyrażenia: »marna puszcza« (3): *RejAp* 100v; Oni niefláchetni łotrowie/ Grzech/ Czart/ Świát/ Ciáło/ rozbili iá [niewinną duszę ludzką] ná tey márney pułzczy tego zdrádnego Hierichá/ tego to fwiátá omylnego. *RejPos* 210, 184.

»niebezpieczna puszcza« (1): *RejPos* 210 cf *Szereg*.

»obłądliwa puszcza« (1): Závždyć tá mizerna niewiáftá á ten vćilniony Kościoł Páńfki para á tuła fie po tey obłądliwey pułzczy fwiátá tego *RejAp* 100v.

»okrutna, sroga puszcza« (1:1): Toć ten był báránek niewinny/ który zá nas wylał krew niewinną fwoię. Toć then miał być wypułzczon á wygnan ná thę okrutną pułzczą tego złośliwego narodu ludzkiego *RejPos* 103, 103.

»puszcza świata (tego)« (10): *RejAp* 100v [2 r.]; Człowiek závždy błádzi po pułzczy fwiátá tego. *RejPos* 141 marg, 2v, 70v, 184 [2 r.], 184v, 186, 210v.

Szereg: »puszcza a las« (1): [w nawiązaniu do przypowieści *Luc* 10/30-37] Obaczże co tho fą zá łotrowie/ á iácy frodzy łupieżnicy á rozboynicy: co to zá drogá/ á co to zá niebełpieczna pułzcza á głuchy lás/ ná kthorym leży then nędzny zrániony á złupyony człowiek. *RejPos* 210.

a. *Obszar suchy, pozbawiony roślinności lub porośnięty skąpo; pustynia, półpustynia, suchy step (w tym często: miejsce wędrówki Narodu Wybranego z Egiptu do Ziemi Obiecanej) (396) : OpecŻyw* 116; *PatKaz II* 63; *PatKaz III* 142v; *WróbŻołt* I7v, O5, V7, ff8v, ggV [2 r.], kk5, kk8; Głofem śwem [Bóg] y ogień nápoły rozrębuie/ á przed głofem iego drzą wśfytki pułcze y pádoły. *RejPs* 42, 97v, 115, 121v, 137v, 141, 162v; A iako Mołesz powyśłzył węża na pułzczy/ tak muśi być powyśłżon syn człowieczy *MurzNT Ioann* 3/14; A puścił [Bóg] ná pułcży ono swe frogye karánye *LubPs* Y3, Q4, R6 [2 r.], S, V4v, Y2v (11); *GroicPorz* h3; *KrowObr* 56v [2 r.], 94 [2 r.], 112v marg, 143, Rr2v, Vu2; Boć rzecze Fáráo o fyniech Ifráelkkich: Vwikłáli fię błádzác ná ziemi/ závárłá ie pułcza. *Leop Ex* 14/3; Kázde miełce po kthorym będą fćapác fćopy wálfe dam wam/ iákom powiedział Moizelfowi. Od pułcżey [tj. *Pustyni Syryjskiej*] y Libanu/ aż do rzeki wielkiej Eufráten *Leop Ios* 1/3; Wiátr palący ná drogách ktore fą ná pułfcey *Leop Ier* 4/11; Nád gorámi imę fie plákác y lámentowác/ y nád flicznemi rzeczámí pułcżey nárzekác *Leop Ier* 9/9; Iudás [...] y Ionáthás brát iego/ przepłáwili fie przez Iordan/ y záfłli pułzczą drogę chodząc przez trzy dni. *Leop 1.Mach* 5/24, *Gen* 16/7, 36/24, *Ex* 3/1, 8/23, 28 (61); *OrzList* c2; Sur iest pułcza przyległa Egiptowi *BibRadz* I 8d marg; A corka ludu moiego ták iest okrutna iako fćrufowie ná pułcży. *BibRadz Thren* 4/3; Czynili drogę po pułcży kędy nikt nie mieśzkał *BibRadz Sap* 11/2, *Gen* 16/7, 21/20, I 31, *Ex* 14/3, 11 (39); Gdy čás zámierzony iuz przychodził ludu Izráelkiemu powłaczánia ich ná pułcży/ [...] rzekł Pan Bog do Moizelfá: [...] *BielKron* 41v; Piątego roku wyścia z pułcżey/ ruśzył fie Iozue z namioty śwymi *BielKron* 48; Ty pułcze zowá morzá piałczyłte. *BielKron* 263v; idąc do Tauryki/ tho iest/ Przekopu Tátárłkiego przez pułzczą/ ty rzeki nadchodzą/ Sná/ Sámará/ Aryel *BielKron* 431v, 11v, 12v, 28v [2 r.], 29 [2 r.], 29v (50); *OrzQuin* Ov [2 r.]; Nie kucie Kriřtuřa ták iáko niektorzy kuśli á pomárli fą ná pułcży. *SarnUzn* D, C8, D2v, D7v; *RejAp* 26v, 28 [3 r.], 47v, 135; Pátrzayże pilno á vważ tu sobie kázdy krześciánłki człowiecze [...] / iż teź thy pielgrzymuiefz/ á pielgrzymowánie twoie dzifzeyřzego [!] wieku twego/ iest podobne ku pielgrzymowáníu onych żydow/ ktorzy wyředřzy z Egiptu/ chodzili po pułcży *RejPos* 141; Nie chcę ábyfcie o thym nie mieli wiedzieć bráćifzkowie

moi mili/ iż oycowie wáfzy ná pułczy pod obłokiem chodzili *RejPos* 153, 2, 2v [2 r.], 22, 24, 53v (29); Skąd iuż widzimy/ że też oycowie náfy ná pułczy ciála Pána Kryftułowego pożywali [...]. Iedno oni pod infzemi żywioły ábo znáki/ á my theż pod infzemi *RejPosWiecz*³ [97]v; *BiałKat* 46, 95; *KuczbKat* 270 [2 r.]; *RejZwierc* 11v, 46v, 235; A Moizełz páł droby Ithroná swiekra fwego [...] y gnał droby zá pułczą *BudBib Ex* 3/1; Y rzekł Gidehon/ Więc kiedj da Iehowá Zewáchá y Calmunnę do rąk moich tedy wymłocę mięło wálze cierniem [pułczy y ołtem. *BudBib Iudic* 8/7; A Iehudá przyfzedł do Micpy ktora w pułczy *BudBib 2.Par* 20/24; Y żądali poządliwością w pułczy/ á kuśili Bogá w pułtyni. *BudBib Ps* 106/14; (Iáko) łośicá przywykła pułczy/ wedle chęci duże fwey/ oddycha biegiąc/ kto iá záhámuie? *BudBib Ier* 2/24, *Ex* 7/16, *Num* 14/25, *Deut* 1/19, 31, 8/2 (33); Potym mu [*Heliaszowi*] Pan powiedzaya: iuż fie náząd wrácay/ Ku Dámáfzku przez pułczą/ náząd fie obrácay. *HistHel* C4; *BiałKaz* C; A czemuż też ono Páweł I.Korin 10 v 4. powieda/ iż oná opoká z ktorey ná pułczy wodá wypłynęła/ była Chriftułem? *CzechRozm* 31, 80, 104v, 105v, 126, 172v; *PaprPan* Dd2v; *SkarJedn* 19; IÁko ná pułczy prędkimi pfy fczwána Strumięnia fzuka łáni zmordowana *KochPs* 62; pomnićie Sercá przyłóżyć: nie fwych oyców wzorem/ Którzy mię fczérym ná pułczy vporem Słuchác niechćieli *KochPs* 143; Y wyćiągnęli nocy oney Izráelitowie wpułczą *SkarŻyw* 480; wywiodłes nas/ zdrádziłes nas/ niemáfz co ieść/ niemáfz co pić ná pułczy. *SkarŻyw* 483, 479, 482, 490 [2 r.], 500, 501, 518; *CzechEp* 189 [3 r.], 296; *KochMRot* C2v; Czemu dwádźieściá y cztery tyśiáce ludzi ná pułczy Pan Bog potrácił? *WerKaz* 296; *ArtKanc* E9v, E14v, L, T14v [2 r.]; nie zátwardzayćiefz ferc wáfzych/ iáko fię sftáło w záiątrzeniu w on dzień kułzenia ná pułczy *LatHar* 15, 612; Stąd [z 1.Cor 10/4] to mamy przeciw Nowokrczeńcom/ że Pan Chriftus pierwey niżli fię sftał człowiekiem/ był z Zydy ná pułczy. Bo Zydzi ná pułczy pili wodę z fkały. *WujNT* 602, 159, *Ioann* 3 arg, 14, 6/31, 49 (20); *WysKaz* 29; *SiebRozmyśl* E2v; *PowodPr* 17; *SkarKaz* 385a, 417b, 453a; *SkarKazSej* 660b, 695a [3 r.]; *SapEpit* A3v.

puszcza czego [= *gdzie*] (1): A gdy wyfzło lat czterdźieści/ vkazał fię mu [*Mojżeszowi*] ná pułczy gory Syná [!] ániół *Pański* we krzu ognia płomieniŃtego. *WujNT Act* 7/30.

puszcza czego [= *gdzie coś się dzieje*] (1): Egipt w [pułthoffeniu] będzie/ á Idumea pułcz(ą) zátroczenia *Leop Ioel* 3/19.

puszcza czyja [= *zamieszкана przez kogo*] (1): Obroćilichmy fie tedy od bráćiey náfzey fynow Efaú [...]/ á vdálimy fie drogá ku pułczy Moábitow. *BibRadz Deut* 2/8.

W połączeniu z nazwą [*puszcza + nazwa* (31), *nazwa + puszcza* [na marginesach i w rejestrze] (3)] (34): Głos boży ieft poruľzaiący pułczá/ y poruľzy pan bog pułczá Cades. *WróbŻółt* I7v, I7v; *LubPs* G4v; A gdy ráno wftáli/ wyfili po pułczy Thekua *Leop 2.Par* 20/20, *Gen* 21/21, *Num* 26/64, 1.Reg 25/1; Ktora [*Hagar*] idąc w drogę zábłádzilá w pułczy Beerlebá. *BibRadz Gen* 21/14, I 2a marg, *Gen* 21/21, *Ex* 19/1, *Lev* 7/38, *Num* 1/19 (9); Widząc Moizełz lud IzráelŃki około EgiptŃkich łupow fie obierác/ odŃtąpił od tąd ná pułczá rzeczoną Sur (*marg*) Sur pułczá. [...] (–) *BielKron* 31, 12v [2 r.], 29, 39 [2 r.], 39v [2 r.], 40 (19).

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy [zawsze: *puszcza + przymiotnik*] (5): Y rzekł [*Jozafat do Jehorama*]: Ktorá drogá poćiągniemy? On mu odpowiedział: Pułczá IdumeyŃká. *Leop 4.Reg* 3/8; Y rofkazał moizełz Izráelowi wynieś od morzá trzcinne⁸⁰ y wyfzli w pułczá SzurŃká *BudBib Ex* 15/22;

ZAs wyciągnęli z Elimá y przyźli wżytkim zborem łynowie Izráelowi do pułzczy Syńłkiey *BudBib Ex 16/1, 1.Reg 26/2 [2 r.]*.

W porównaniach (3): Leop Ier 9/12; Boże ktory wychodził przed oblicznością ludu twoiego/ nie ináčzey iáko przez pułzczą. RejPos 112v; Położył świat iáko pułzcza/ y miałta iego rozwálił/ więznom swoim nie otworzył ciemnice. BudBib Is 14/17.

W porównaniach: o miejscu zupełnie pustym, w którym nic nie ma, tj. o Morzu Czerwonym, w cudowny sposób pozbawionym wody, aby dać przejście Izraelitom (2): A (wżákoż) zbáwił ie [Bóg Izraelitów] dla imienia łwego/ okázuiąc męłtwo łwoie. Bo zfukał morze Suffłkie y wyłchł/ y wiodł ie głębokościámi (iáko) pułzczą. BudBib Ps 105/9; LubPs Y2v.

*Wyrażenia: »głęboka puszcza« (1): [Mojżesz] gdy páłł owce Swiekrá łwego/ á puścił się z nimi wgłęboką pułzczą/ pałtwiłká łzukáiąc: vyrzał iáko ogień zdáleká wgłogowym krzaku *SkarŻyw 479.**

*»głodna puszcza« (1): A gdy wełzi [Izraelici] wgłodne pułłcze/ łpuścił [Bóg] pthaki łpowietrza y pádáli przednogámi ich *RejPs 155v.**

*»niepłodna puszcza« (1): Izráelczycy lepak ná łuchey á niepłodney pułłczy/ cudowny wody wdzięczny napoy mieli. *WysKaz 9.**

*»niewiadoma puszcza« (1): [Bóg] lud łwoy wywiodł przez niewiadome pułłcze áż ná ziemi obfite *RejPs 203.**

*»sroga puszcza« (1): Srogą pułłczą Kades głos Páńłki porułł *LubPs G4v.**

*»sucha puszcza« (1): *WysKaz 9 cf »niepłodna puszcza«.**

*Zestawienie n-loc: »Potok Puszcza« [w tłumaczeniu nazwy biblijnej „ha-araba” (hebr.: pustynia) (dziś prawdopodobnie potok wadi el-Hesa lub wadi el-Araba: depresja pustynna rozciągająca się od Morza Martwego do Akaby)] (1): Bo oto ia wzwiodeę ná was domie Izráelow/ mowi Iehowá Bog Cewaoth/ narod/ że was trapić będą od wiázdu do Chámáthu/ áż do potoku (marg) Albo Rowniny (–) pułłcze [usque ad torrentem deserti]. *BudBib Am 6/14.**

*Szereg: »puszcza i pustynia« = desertum, solitudo *PolAnt (2):* Gdy się tułáli [Izraelici] po pułłczy y po pułłtyni bez drogi/ á nie náleżli miałtá ku miełzkániu. [...] Y wołáli do Pána z vtrapienia łwego/ á rátwoł ie w wciłku ich. *BibRadz Ps 107/4; BudBib Is 35/1.**

*W przen (1) : ROzráduie się pułłczá y pułłtynia [desertum et inoia] *BudBib Is 35/1.**

*Przen (7) : O rodzie pátrzcie wy słowá Iehowy/ izali pułłczą łtałem się Izráelowi *BudBib Ier 2/31; Iełzczeć P. Bog [...] / nie dał odpocznienia: iełzcześ ná pułłczy miedzy węźmi y iáłzczurkámi *SkarKaz 551a.***

a) Metonimicznie: mieszkańcy krainy w pobliżu pustyni (1) : Niech się podzwignie pułłczá/ y miałthá iey *Leop Is 42/11.*

b) Określenie kierunku świata – południe (1) : Abowiem áni od Włchodu łłóńca/ áni od Zachodu/ áni od Pułłłczy (marg) To iełł od Południa (–) przychodzi wywyżłzenie. *BibRadz Ps 75/7.*

c) O innowierczych przekonaniach jako zwodniczych, nieopartych na prawdzie (2) : Słuchayże thedy pilnie rády Pána łwego [...] / á nie wierz tym fałłzywym Płeudoprorokom [...] / ktorzyć tho gđzye indzyey każá łzukáć Kriłtułá Pána twego [...]. Niechać go oni vkázuią iáko chcą ná tych pułłłtyniách omyłnych náuk łwoich. Ale thy przedię nięchciey [!] się vdawáć ná tę pułłczą. *RejPos 261v.*

W połączeniu szeregowym (1): A ták [dzisiejsi kacierzowie] áni z košcyoła powffechnego/ áni bożego/ z ktorego wyfzli/ A ná vftronyu/ y ná pušczy/ to yeft wpuštoffálych błędzyech y dumach żydow y ftórych kácyrzow/ álbo ná pokoyu w pokątnych wymyflech yednego álbo kilká ludzi [...] Kryftulá y náukę yego nám pokázuyá. *KromRozm III E4v*.

d) Świat doczesny – siedlisko zła (1): BOże á boże naymoźnieyffy moy zwielką pilnoćią ząwždy cie prágnie znaleć duflá moiá y wiele kroć ciáło moje pielgrzymuiąc w wielkieu pušczy/ a w wielkiem prágnieniu przed fuchofćią ná ziemi. *RejPs 91v*.

2. Pierwotny dziki las, matecznik zwierzyny; lustrum Modrz; desertum, solitudo JanStat; silva Cn (74): *RejPs 75*; ták [w księstwie Oplanderskim] ieft Nikopiá miálftho známienite z mocnym zamkiem. Pušcza thám dzieli Szweciá od Gottiey. *BielKron 294, 277, 287, 293v, 295, 322v; HistRzym 127; RejPos 197v, 264v; KochDryas [A3] [2 r.]; KochPs 22; [ksiąźę] Dał kłaštorowi onemu trzy mile pušczy ná wyżywienie zakonnikow SkarŻyw 231, 569*; A co fię tycze o Rušnice, te im fá zapowiedziane od pana ich wpušczach tak pańfkich, iak y Granicznych *ZapKošcier 1580/11*; gdyż wony czáffy nád morzem wielkie á wźwierz obfite pušcze były *StryjKron 72, 81, 270, 345, 557, 597 [4 r.]; KochSz Bv; PudlFr 14*; Kędy pušcza á źwierz ieft/ o Ńiećiach áby ich przyczyniáł co rok ma fie ftárác. *GostGosp 84, 152; GrabowSet B4, G3; OrzJan 53*; Tęz poczawfzy od końcá gránic Kšiąžąt Mázowieckich [...] á od tego profto idąc przez pušczá áž do mieyfćá/ które zowá Rohot: [...] te fá gránice źiemie Zmudzkiéy y Pruškiéy. *SarnStat 1110, 1110 [4 r.], 1222; KlonKr A3; Prętkolotne Drijades [...] przyšly z pušcz poštronnych. SapEpit A3v, A2v*.

puszcza czyja [ai poss] (6): yakom szyá ya vyednal ozabranye kolow dambovych wpušczy opathovey *ZapWar 1504 nr 1915*; Iakom ya wedwdzyeszthv [...] p(er)son [...] narąbył w dzyekanowszkyey pušczy drzeva *ZapWar 1514 nr 2150, 1504 nr 1916, 1917, 1918, 1919*.

W połączeniu z nazwą [puszcza + nazwa (6), nazwa + puszcza (1)] (7): Iakom ya nyeprzyyechal szamodwanasczye napuszcza vyesky anym pobra [!] drzeva szosznovego *ZapWar 1504 nr 1914, 1504 nr 1954, 1956 [2 r.], 1512 nr 2103, 2104*; [šw. Rupert] kłaštor dla ludzi zakonnych [...] w iedney pušczy Bongoniá názwaná [!] zbudował *SkarŻyw 231*; Potim gdy Krol íam v Wigrow pušczy łowem fie źwierzu báwił/ máło nie wpađł w Ńidlá Comendatorá Ráftemberfkie⁸⁰ *StryjKron 547*.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy [puszcza + przymiotnik (1), przymiotnik + puszcza (1)] (2): *ZapWar 1507 nr 2015*; SATYR z Niepołomfkíéy Pušcze. *OstrEpit A3*.

W połączeniach szeregowych (5): *LibLeg 10/95v*; [Bawarska ziemia] wfzytkich żywiołow dofyć ma/ rzeki/ láfy/ pušcze pożyteczne etc. *BielKron 288, 292v, 293v*; Trzeci zaś Brát Spera [...] nálažł mieyfce nád Ieźiorem pušczámi/ łákámi/ y rozłogámi wdzięcznymi okraffone *StryjKron 81*.

W porównaniu (1): A tom dla tego ácz z wielką trudnoćią mieyfćá Hiftorikow iák w gęftych pušczách zbieráiąc przypifał/ ábych prawdě Choynickiey bitwy okazał *StryjKron 627*.

Wyrażenia: »bezdrożna puszcza« (1): Czáfow teź pewnych niechby ná dworze fypiáli [młodzieź rycerska]/ prágnienie/ głod/ źimno/ y znoy ćierpieli/ źwierz po bezdroźnych pušczách [per avia lustra] gonili *ModrzBaz 110v*.

»dzika puszcza« (1): Powiadał S. Anzelmus: gdy iácháli przez iednę bárzo dziká pušczá: ífz by mu był Lánfránkus w niey zoftác kazał *SkarŻyw 332*.

»gęsta puszcza« (3): [*Kiejstut*] potym gdy do wielkiej á gęstej pułczey wiachał [...]/ krył się przez kilka dni w lesie *Strykron* 442, 115, 627.

»puszcza głęboka« (1): Sátyrowie co w pułczách głębokich miełzkáią/ Wonne wżycy ofiary tobie [*tj. księciu Sapieżu*] zápaláią. *SapEpit* A3v.

»zarosła puszcza« (1): Drugich [*spośród Słowian*] też zwano Drewkánami od Drew/ iłz między lálly w gętych y zárosłych pułczach miełzkáli. *Strykron* 115.

Szeregi: »bor albo puszcza« (1): Kmieć y Miełzcánin/ gdy ma iechác łobie ná łwą potrzebę po drwá do boru álbo do pułczey/ ma mieć dzień náznáczony *GostGosp* 36.

»puszcza, (i) las« (4): *ZapKościer* 1582/33; O mój łynu [...] Gdzie tá pułcza/ gdzie ten lás/ coby cię záłłónił? *GórnTroas* 37; *GrabowSet* Vv; Ten tedy nayduk [*cesarz turecki*] táki/ co łie niewiém z iákich pułcz/ y z báłwochwálłkich lálów wyrwał [...] mógl że dobrá drógá [...] królełtwá [...] dołtác? *OrzJan* 26.

Przen: *Świat doczesny* (1) :

Wyrażenie: »ciemna puszcza« (1): RAcz miły panie [...] ochłódzic dułłé náłłé błádzące: wtey gorącey łuchołci nieynaczey iako wciemney pułczy doczełnego pielgrzymowania náłłego *RejPs* 92.

Synonimy: pustynia; **1.** pustka; **2.** bor, gaj, knieja, las, zapust.